

Ιωάννης Καποδίστριας

Ο Ιωάννης Καποδίστριας, (1776-1831), κορυφαίος Έλληνας και Ευρωπαϊός πολιτικός και διπλωμάτης, ήταν ο πρώτος Κυβερνήτης του Ελληνικού κράτους. Διετέλεσε υπουργός Εξωτερικών της Ρωσίας (1815-1822). (Περισσότερα)

Γεννήθηκε στην Κέρκυρα στις 31 Ιανουαρίου 1776. Γονείς του ήταν ο Κερκυραίος κόμης Αντώνιος-Μαρία Καποδίστριας και η Διαμαντίνα, κόρη του επίσης Κερκυραίου κόμη Χριστόδουλου Γονέμη. Το 1794, σε ηλικία 18 χρονών, στάλθηκε από την οικογένειά του στην Ιταλία και άρχισε ανώτερες σπουδές στο Πανεπιστήμιο της Πάδοβας. Εκεί, γνώρισε για πρώτη φορά τα προβλήματα της Ευρώπης και μέσα στη ζοφερή ατμόσφαιρα της φοιτητικής ζωής, αισθάνθηκε τον ισχυρό άνεμο της Γαλλικής Επανάστασης.

Το 1797, με το πτυχίο της ιατρικής και με ευρύτατη μόρφωση, ιδίως στον χώρο της φιλοσοφίας και της φιλολογίας, γύρισε στην Κέρκυρα, όπου και εργάστηκε ως χειρουργός γιατρός με φιλανθρωπία και αφιλοκέρδεια. Σύντομα όμως η εξέλιξη των πολιτικών γεγονότων της Ευρώπης και οι συνθήκες στην ιδιαίτερη πατρίδα του, οδήγησαν τον Καποδίστρια στη δημόσια ζωή. Όταν συστήθηκε η Επτάνησος Πολιτεία (1800-1807), κλήθηκε ο ίδιος να προσφέρει τις υπηρεσίες του. Νεότατος, διέπρεψε στην άσκηση των καθηκόντων του και σύντομα αναδείχτηκε σε κορυφαίο μέλος της κυβέρνησης. Από την περίοδο αυτή αξίζει να εξαρθεί η σπουδαία συμβολή του στην επιτυχία της άμυνας της Λευκάδας (1807), που απέτρεψε την κατάληψή της από τον Αλή πασά των Ιωαννίνων.

Τον Ιανουάριο του 1809, δέχτηκε πρόσκληση από τον Τσάρο Αλέξανδρο Α΄ να αναλάβει υπηρεσία στο Υπουργείο Εξωτερικών της Ρωσίας και έφτασε στην Πετρούπολη. Μετά από μεγάλες διπλωματικές επιτυχίες, ο Τσάρος τον έχρισε Υπουργό Εξωτερικών της Ρωσικής Αυτοκρατορίας από το 1816 έως το 1822.

Η σχέση του Καποδίστρια με τη Φιλική Εταιρεία έμενε σκεπασμένη από αυστηρή μυστικότητα, απαραίτητη από τη φύση του ζητήματος και από τη θέση του Έλληνα πολιτικού στη ρωσική κυβέρνηση. Όταν τον Ιανουάριο 1820 τον επισκέφτηκε στην Πετρούπολη ο Ξάνθος, ως απεσταλμένος της Εταιρείας και του πρόσφερε την αρχηγία του Αγώνα, ο Καποδίστριας δεν δέχτηκε και συνέστησε αναβολή του Αγώνα. Τελικά όμως, όταν σε νέα συνάντησή τους, ο Ξάνθος επέμεινε στην πρότασή του, εξηγώντας ότι ήταν αδύνατη η αναβολή της Επανάστασης, εξαιτίας της μεγάλης εξάπλωσης της Φιλικής Εταιρείας και του φόβου να προδοθεί στους Τούρκους, ο Καποδίστριας, υπολογίζοντας τους κινδύνους για το Έθνος από την αναβολή του Αγώνα, άλλαξε γνώμη, έμεινε όμως στην απόφαση να μην δεχτεί την αρχηγία της Εταιρείας, κατόρθωσε όμως να επηρεάσει τις αποφάσεις του Ρώσου αυτοκράτορα στην τελική διαμόρφωση και διατύπωσή τους κατά τρόπο ουσιαστικό, αν και όχι εμφανή, και έτσι να

αποτρέψει το χειρότερο για την Ελληνική Επανάσταση, αλλά και να εξασφαλίσει τις προϋποθέσεις για ευνοϊκές εξελίξεις απέναντι της στο διπλωματικό πεδίο.

Ο Καποδίστριας, με την πολιτική της δημιουργίας διπλωματικής έντασης ανάμεσα στη Ρωσία και την Τουρκία είχε προσφέρει μέγιστη υπηρεσία στους αγωνιζόμενους Έλληνες. Είχε σώσει για δεύτερη φορά την Επανάσταση. Τους πρώτους μήνες του 1822 ο Καποδίστριας συνέχισε τις προσπάθειες να κερδίσει προς την πολιτική του τον Ρώσο αυτοκράτορα. Ωστόσο όμως προέκυψαν σημαντικές διαφωνίες μεταξύ τους, οι οποίες τον οδήγησαν στην παραίτηση. Ο αυτοκράτορας δοκίμασε να τον μεταπείσει, αλλά χωρίς αποτέλεσμα, συμφώνησε τότε για την απομάκρυνσή του από την υπηρεσία, στην οποία έδωσε όμως την μορφή αναρρωτικής άδειας αόριστης διάρκειας. Ο Καποδίστριας αναχώρησε από την Πετρούπολη τον Αύγουστο του 1822 και εγκαταστάθηκε στη Γενεύη. Στα χρόνια 1822-1827 που ο Καποδίστριας έζησε στη Γενεύη, δεν έπαψε να προσφέρει πολύτιμες υπηρεσίες στον Αγώνα του Έθνους. Τον Απρίλιο του 1827 ο Καποδίστριας εκλέχτηκε από την Εθνική Συνέλευση της Τροιζήνας κυβερνήτης της Ελλάδας για μια επταετία. Αποφάσισε να αποδεχτεί την εκλογή, επειδή γνώριζε πόσο πολύτιμες υπηρεσίες μπορούσε να προσφέρει στην Επανάσταση στη φάση που βρισκόταν τότε.

Ο Καποδίστριας έφτασε στην Ελλάδα τον Ιανουάριο του 1828. Η Ελληνική Επανάσταση βρισκόταν τότε σε έσχατο σημείο εξάντλησης και η χώρα σε άθλια κατάσταση, ενώ το μεγαλύτερο τμήμα των εδαφών, που είχαν ελευθερωθεί στα πρώτα χρόνια, είχε καταληφθεί από τον εχθρό. Οι εμφύλιοι πόλεμοι και οι συνεχιζόμενες εσωτερικές συγκρούσεις είχαν επιφέρει παράλυση της Διοίκησης και εξουθένωση της κυβέρνησης. Το χειρότερο ήταν, ότι όλα αυτά, προπάντων η αναρχία, η ακαταστασία, η ληστεία και η πειρατεία, έδιναν ισχυρά επιχειρήματα σε εκείνους από τους ξένους που υποστήριζαν ότι οι Έλληνες δεν ήταν ώριμοι να αυτοκυβερνηθούν.

Στο διπλωματικό πεδίο είχε, ωστόσο, σημειωθεί σπουδαία πρόοδος. Είχε υπογράψει τον Ιούλιο του 1827 από τις Τρεις Δυνάμεις, Αγγλία, Γαλλία και Ρωσία, η Συνθήκη του Λονδίνου για τη ρύθμιση του ελληνικού ζητήματος. Ο σουλτάνος όμως δεν την είχε αποδεχτεί ούτε μετά τη Ναυμαχία του Ναυαρίνου (Οκτ. 1827). Εξάλλου είχε ατονήσει το ενδιαφέρον της Αγγλίας για το ελληνικό ζήτημα, μετά τον θάνατο του Τζωρτζ Κάννινγκ. Χρειαζόταν επομένως μεγάλη προσπάθεια για να συντηρηθεί το ενδιαφέρον των Τριών Δυνάμεων και να φτάσει σε τελικό αποτέλεσμα.

Κατά την επιλογή των προσώπων τα οποία θα διορίζονταν στις ανώτερες κυβερνητικές θέσεις, ο Καποδίστριας προχώρησε προσεκτικά και μεθοδικά. Συμπληρώθηκαν οι κυβερνητικές υπηρεσίες οργανώθηκε η επαρχιακή διοίκηση κατά τρόπο λιτό και ολιγοδάπανο. Ανασυντάχθηκε ο στρατός κι στόλος. Εξαλείφθηκαν η πειρατεία και η ληστεία. Αποκαταστάθηκε η ασφάλεια και η ευνομία στις πόλεις και στην ύπαιθρο, όπως και στις ελληνικές θάλασσες. Άρχισε να λειτουργεί η οικονομία της χώρας. Σπουδαίο όμως κατόρθωμα του ήταν, η ανασυγκρότηση των ενόπλων δυνάμεων της Επανάστασης. Εξαιρετικά πολύτιμες για την ευόδωση του Αγώνα ήταν

και οι επιτυχίες του Καποδίστρια στο διπλωματικό πεδίο, όπου και θα κρίνονταν τελικά οι τύχες της Επανάστασης. Επίσης σπουδαίο έργο πραγματοποίησε και στο χώρο της εσωτερικής πολιτικής, στα τρία μόλις χρόνια και οκτώ μήνες, που κυβέρνησε τη χώρα, και ενώ μάλιστα από τα χρόνια αυτά, τα δύο πρώτα, 1828 και 1829, οπότε και συνεχιζόταν η Επανάσταση, ήταν χρόνια πολέμου και οι πολεμικές δαπάνες, που αναγκαστικά είχαν προτεραιότητα, απορροφούσαν το μεγαλύτερο μέρος των οικονομικών μέσων του κράτους.

Οι μαρτυρίες της εποχής είναι εγκωμιαστικές για τη ραγδαία πρόοδο και τα εξαιρετικά επιτεύγματα σε όλους τους τομείς της εσωτερικής πολιτικής και ιδίως της παιδείας, της δικαιοσύνης, των δημόσιων έργων, της κοινωνικής πρόνοιας, της γεωργίας, της κτηνοτροφίας, του εμπορίου, της ναυτιλίας. Εξάλλου, η αποκατάσταση από τους πρώτους μήνες της ευνομίας και της ασφάλειας στην ξηρά και τη θάλασσα και η άριστη δημοσιονομική πολιτική του κυβερνήτη ήταν οι κύριοι συντελεστές των επιτυχιών. Ανέθεσε στο κράτος την ευθύνη για την εφαρμογή πολιτικής οικονομικής ανάπτυξης, με τις σημερινές σχεδόν αντιλήψεις, και μεταβολών κοινωνικών. Σχεδίαζε ταχύρρυθμη ανάπτυξη, με κρατικές ενισχύσεις, όλων των κλάδων της εθνικής οικονομίας, προπάντων της γεωργίας.

Αλλά τα τολμηρά αυτά σχέδια δεν πρόφτασαν να εφαρμοστούν. Επιδιώκοντας ο Καποδίστριας τη δημιουργία εθνικού κράτους, και συγχρόνως την οικονομική, κοινωνική και πνευματική ανύψωση του λαού, βρέθηκε αντιμέτωπος με τους προύχοντες. Έτσι, αν και είχε την αφοσίωση του συνόλου σχεδόν του λαού και των περισσότερων από τους εκλεκτούς στρατιωτικούς αρχηγούς του Αγώνα, συνάντησε, ιδίως από το τέλος του 1830, έντονη αντιπολίτευση. Η αντιπολίτευση αυτή, εντελώς αδίστακτη, εκδηλώθηκε με πολλούς τρόπους, κυρίως με την οργάνωση στάσεων, σε μια περίοδο μάλιστα που ήταν εκκρεμές ακόμη το ζήτημα των συνόρων του κράτους και ο κυβερνήτης αγωνιζόταν για την επέκτασή τους. Η Αντιπολίτευση απέτυχε σε όλες τις προσπάθειές της. Δημιούργησε όμως ατμόσφαιρα αναταραχής και έξαψη παθών, που οδήγησαν στη δολοφονία του Καποδίστρια από τους Κωνσταντίνο και Γεώργιο Μαυρομιχάλη την αυγή της 27ης Σεπτεμβρίου 1831 στην είσοδο του ναού του Αγίου Σπυρίδωνα του Ναυπλίου.

Το τραγικό τέλος του Καποδίστρια διέκοψε τη θαυμαστή προσπάθεια για την οικονομική, κοινωνική και πολιτιστική ανάπλαση της χώρας και προκάλεσε μεγάλη καθυστέρηση στην πρόοδο του μικρού τότε κράτους και γενικότερα του Έθνους.

Πηγή: ΠΑΓΚΟΣΜΙΟ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΛΕΞΙΚΟ (Εκπαιδευτική Ελληνική Εγκυκλοπαίδεια), Τόμος 4, σελ. 262-265 (*Συλλογή Βιβλιοθήκης Ε.Μ.Σ.*)